

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Exploratieboringen naar aardgas in de Waddenzee

24 maart 1995

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport Exploratieboringen naar
aardgas in de Waddenzee / [Commissie voor de milieu-effectrapportage].

- Utrecht : Commissie voor de milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-833-9

Trefw.: milieu-effectrapportage; Waddenzee/ aardgaswinning; Waddenzee.

commissie voor de milieueffectrapportage

Aan de Minister van Economische Zaken
Postbus 20101
2500 EC 'S-GRAVENHAGE

uw kenmerk
E/EOG/MW/9500097

uw brief
d.d. 5 januari 1995

ons kenmerk
U169-95\Mo\ab\664-33

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het milieu-
effectrapport Exploratieboringen naar
aardgas in de Waddenzee

doorkiesnr.
030 - 34 76 07

Utrecht,
7 februari 1995

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de exploratie-boringen naar aardgas in de Waddenzee. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

Hoogachtend,

ing. E.M. Mastenbroek
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Exploratieboringen naar aardgas
in de Waddenzee

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Exploratieboringen naar aardgas in de Waddenzee

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over
Exploratieboringen naar aardgas in de Waddenzee,

uitgebracht aan de Minister van Economische Zaken door de Commissie voor de milieu-
effectrapportage; namens deze,

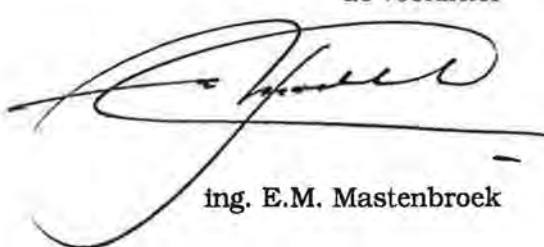
de werkgroep m.e.r. Exploratieboringen naar aardgas in de Waddenzee

de secretaris

drs. S.A.A. Morel

de voorzitter

ing. E.M. Mastenbroek

Utrecht, 24 maart 1995

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
1.1 Algemeen	3
2. Probleemstelling en doel	4
3. Besluitvorming	5
3.1 Te nemen besluiten	5
3.2 Eerder genomen besluiten	5
4. Locaties en tijdstippen voor de boringen en alternatieven	7
4.1 Algemeen	7
4.2 Studiegebied	7
4.3 Autonome ontwikkeling	8
4.4 Beschrijving zoekgebieden, locaties en seizoensaspecten	8
5. Uitvoering van de boringen en alternatieven	10
5.1 Algemeen	10
5.2 Beschrijving exploratieboringen en uitvoeringsalternatieven	10
5.3 Meest milieuvriendelijke alternatief	12
6. Milieugevolgen	13
6.1 Algemeen	13
6.2 Beschrijving milieugevolgen	13
7. Vergelijking van alternatieven	15
8. Leemten in kennis	16
9. Evaluatie	16
10. Vorm en presentatie van het MER	17
11. Samenvatting	17

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 5 januari 1995 met verzoek om advies
2. Kennisgeving van de startnotitie
3. Projectgegevens
4. Lijst van adviezen en inspraakreacties

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en Mobil hebben het voornemen exploratieboringen naar aardgas uit te voeren in de concessies Groningen en Noord-Friesland. Het betreft boringen in de Waddenzee. De locaties voor de boringen zijn gelegen in gevoelig gebied, zodat milieu-effectrapportage (m.e.r.) doorlopen moet worden.

Vier vragen staan centraal in de m.e.r.:

1. Op welke locaties binnen de onderscheiden zoekgebieden worden de installaties geplaatst (hoofdstuk 4 van dit advies)?
2. Op welke tijdstippen worden de boringen uitgevoerd (hoofdstuk 4)?
3. Hoe worden de boringen op deze locaties uitgevoerd (hoofdstuk 5)?
4. Wat is het meest milieuvriendelijke alternatief voor ieder (onder)zoekgebied, bestaande uit een combinatie van meest milieuvriendelijke lokatie, tijdstip en uitvoering van de boring?

Voorwaarde in de PKB-Waddenzee voor de exploratieboringen is dat zij zo milieuvriendelijk mogelijk worden uitgevoerd. Hiertoe dient op actieve wijze het meest milieuvriendelijke alternatief in het MER ontwikkeld te worden, als uitgangspunt voor de besluitvorming. De ontwikkeling van alternatieven voor locaties, tijdstippen en uitvoering is slechts bedoeld om door vergelijking te komen tot het identificeren van het meest milieuvriendelijke alternatief.

De Commissie acht drie milieuthema's essentieel, als uitgangspunt voor de beschrijving van alternatieven, bestaande milieusituatie en milieugevolgen:

- Verstoring:
 - bodem en water
 - geluid
 - licht en verplaatsing
 - cumulatieve effecten
- Landschap
- Veiligheid

Bij de vergelijking van alternatieven is essentieel dat het MER aangeeft in hoeverre de alternatieven wat betreft de thema's verstoring, landschap en veiligheid voldoen aan de hoofddoelstelling voor de Waddenzee in de PKB: *"De hoofddoelstelling ten aanzien van de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied"*. Volgens de PKB-Waddenzee moet hierbij het zogenoemde 'afwegingskader' worden toegepast. Het MER zal hiervoor de informatie moeten leveren. Belangrijke elementen voor de besluitvorming in het afwegingskader zijn:

- gebruik maken van de beste beschikbare informatie over de gevolgen van de activiteit, met name voor het natuurlijk milieu van de Waddenzee;
- rekening houden met het cumulatieve effect van activiteiten;
- toepassing van het voorzorgprincipe bij de besluitvorming over locaties, tijdstippen en wijze van uitvoering. Hiervoor is het van belang dat het MER helder inzicht biedt in leemten in kennis en onzekerheden betreffende *"het achterwege blijven van mogelijk belangrijke negatieve gevolgen voor het ecosysteem"* (pag.8 PKB Waddenzee deel 4);
- gebruik maken van tenminste de beste uitvoerbare technieken;
- de mogelijkheid compenserende maatregelen te treffen.

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en Mobil hebben het voornemen exploratieboringen naar aardgas uit te voeren in de concessies Groningen en Noord-Friesland. Het betreft boringen in de Waddenzee. De locaties voor de boringen zijn gelegen in zogenoemd 'gevoelig gebied', binnen het gebied waarvoor de planologische kernbeslissing voor de Waddenzee van kracht is. De opsporing (exploratie) en winning (exploitatie) van gasvoorraden in gevoelig gebied valt onder de m.e.r.-plicht. Het m.e.r.-plichtige besluit is de goedkeuring door de Minister van Economische Zaken van een plan tot het uitvoeren van exploratie-boringen.

Het voornemen betreft vier exploratieboringen in vier zoekgebieden (Rottumer-oog 1, Simonszand, St. Jacobieparochie-West en Hollum-Zuid), uit te voeren tot het jaar 1999. Hoewel voor iedere boring m.e.r.-plicht geldt, wordt voor de besluitvorming over alle genoemde boringen één m.e.r.-procedure doorlopen. Naast de vier genoemde zoekgebieden onderscheidt de NAM nog twee zogenoemde 'onderzoeksgebieden' (Roode Hoofd en Blija-Noord) waarvan de startnotitie de status in de besluitvorming niet duidelijk aangeeft¹.

Als initiatiefnemer treedt de NAM op, mede namens Mobil. Bevoegd gezag is de Minister van Economische Zaken. In de m.e.r.-procedure wordt, op basis van de afspraken in het Plan van Aanpak Mijnbouwactiviteiten Waddenzee, ook een aantal niet m.e.r.-plichtige besluiten meegecoördineerd. De besluiten staan vermeld in de startnotitie.

De m.e.r.-procedure is gestart met de bekendmaking van de startnotitie in de Staatscourant op 18 januari 1995 (zie bijlage 2). Bij brief van 5 januari 1995 heeft de Minister van Economische Zaken de Commissie voor de m.e.r. gevraagd advies uit te brengen over de richtlijnen (bijlage 1).

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het milieu-effectrapport (MER) aan te geven.

¹ Het is niet duidelijk of het MER zich voor de onderzoeksgebieden beperkt tot het vinden van een mogelijke locatie voor de boring, of dat daarnaast ook uitvoering en tijdstip van boren onderwerp van studie zullen zijn. Indien ook in de twee onderzoeksgebieden exploratie-boringen zouden plaatsvinden, zou het totale aantal boringen op zes uitkomen, hetgeen niet overeenstemt met het op pag. 1 van de startnotitie genoemde aantal van vier boringen tot 1999. In dit verband is ook van belang te constateren dat binnen het PKB-gebied Waddenzee tot 1999 door NAM én Elf Petroland in totaal maximaal zes exploratie-boringen mogen plaatsvinden. Zie ook inspraakreactie 22 (bijlage 4), die ingaat op de status van de onderzoeksgebieden.

De Commissie heeft bij het opstellen van dit advies rekening gehouden met afspraken zoals geformuleerd in het 'Plan van Aanpak mijnbouwactiviteiten Waddenzee'.

Bij het opstellen van haar advies heeft de Commissie tevens rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen. Bijlage 4 geeft een overzicht van deze reacties.

2. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Het MER moet aangeven op welke wijze de voorgenomen exploratie-boringen passen in het aardgasbeleid in Nederland. De rol van deze aardgasvelden in het zogeheten kleine velden beleid moet daarbij worden toegelicht.

Het MER moet het doel van de exploratieboringen beschrijven, waarbij inzicht wordt gegeven in de criteria betreffende technische eigenschappen van de gas-reservoirs op grond waarvan later tot exploitatie wordt overgegaan.

Een geologische doelformatie kan bij exploratie worden aangeboord vanuit een te kiezen lokatie binnen een bovengronds zoekgebied^{2]} met een straal van 3,5 km vanuit het centrum van de doelformatie. Het MER moet aangegeven of deze afstand een richtgetal betreft, waarvan bij individuele doelformaties kan worden afgeweken, of dat deze 3,5 km gehanteerd wordt als de maximale afstand, één en ander technisch toegelicht.

De startnotitie beschrijft zoekgebieden waarin behalve met deze straal van 3,5 km ook al rekening is gehouden met meer pragmatische overwegingen zoals concessiegrenzen en de planologische status van gebieden. De gehanteerde criteria bij de afbakening van de verschillende zoekgebieden zullen in het MER moeten worden beschreven. Indien de afbakening heeft geleid tot verwerpen van delen van het zoekgebied die uit milieuoverwegingen te prefereren zijn, zullen deze gebieden ook in de m.e.r. dienen te worden betrokken^{3]} (zie ook paragraaf 4.1).

2 Waar geen specifiek onderscheid wordt gemaakt, wordt in het vervolg van de tekst met 'zoekgebied' zowel 'zoekgebied' als 'onderzoekgebied' bedoeld.

3 Zie ook inspraakreactie nr. 22, bijlage 4.

3. BESLUITVORMING

3.1 Te nemen besluiten

De besluiten waarvoor het MER is opgesteld en de overheidsinstantie die deze besluiten zal nemen moeten worden vermeld. Tevens moet worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt.

Tot slot moeten de niet m.e.r.-plichtige besluiten, inclusief ontheffingen (bijvoorbeeld ten aanzien van stiltegebieden), die moeten worden genomen om de exploratieboringen op de locaties te realiseren worden aangegeven.

De richtlijnen en het MER moeten duidelijkheid verschaffen over de verschillen in besluitvorming over de vier zoekgebieden en de twee onderzoeksgebieden en de consequenties voor de in het MER te verschaffen informatie.

In verband met de te verlenen goedkeuring voor de exploratie, dient het MER voor alle zoekgebieden aan te geven in hoeverre uiteindelijk exploitatie buiten het PKB-gebied mogelijk is⁴).

Bij het zoekgebied Rottumeroog kan het studiegebied de landsgrens (volgens Nederlands recht) overschrijden⁵). In dit verband wijst de Commissie op de in 1994 van kracht geworden regeling in de Wet Milieubeheer voor grensoverschrijdende informatie-uitwisseling en overleg (consultatie) in het kader van m.e.r.

De Commissie adviseert de besluitvorming over proefboringen van NAM en Elf-Petroland in het PKB-gebied zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, zodat milieuaspecten een rol kunnen spelen bij de afweging van locaties. In de milieu-effectrapportages van beide concessiehouders zijn immers meer locaties betrokken dan het maximum aantal van zes dat tot 1999 voor uitvoering van boringen in aanmerking komt.

3.2 Eerder genomen besluiten

Het MER moet de eerder genomen besluiten aangeven die de voorgenomen exploratieboringen mogelijk maken en daaraan randvoorwaarden stellen. Hierbij is met name aandacht vereist voor de besluiten in de PKB-Waddenzee en de afspraken (en de status daarvan in relatie tot het MER) in het Plan van aanpak mijnbouwactiviteiten Waddenzee.

Het MER moet de status van de zoekgebieden (gevoelig gebied, deel uitmakend van de ecologische hoofdstructuur) zoals aangegeven in PKB-Waddenzee, het Structuurschema Groene Ruimte en andere (regionale) plannen beschrijven.

4 Zie inspraakreacties nrs. 15 en 26, bijlage 4.

5 Zie ook inspraakreactie nr. 14, bijlage 4

Wat zijn de randvoorwaarden en consequenties hiervan voor de besluitvorming over de exploratieboringen? Het betreft met name consequenties die zijn verbonden aan de hoofddoelstelling voor de Waddenzee, zoals verwoord in de PKB-Waddenzee: *"duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied"*. Het MER moet de informatie bieden om de alternatieven in de besluitvorming te kunnen toetsen aan deze hoofddoelstelling met behulp van het zogenoemde 'afwegingskader' in de PKB-Waddenzee. Belangrijke elementen voor de besluitvorming in het afwegingskader zijn:

- gebruik maken van de beste beschikbare informatie over de gevolgen van de activiteit, met name voor het natuurlijk milieu van de Waddenzee;
- rekening houden met het cumulatieve effect van activiteiten;
- toepassing van het voorzorgsprincipe bij de besluitvorming over loaties, tijdstippen en wijze van uitvoering. Hiervoor is het van belang dat het MER helder inzicht biedt in leemten in kennis en onzekerheden betreffende *"het achterwege blijven van mogelijk belangrijke negatieve gevolgen voor het ecosysteem"* (pag.8 PKB Waddenzee deel 4);
- gebruik maken van tenminste de beste uitvoerbare technieken;
- de mogelijkheid compenserende maatregelen te treffen.

Welke andere wetten, verordeningen en internationale verdragen ten aanzien van bijvoorbeeld emissies, stiltegebieden en bescherming van ecologisch waardevolle gebieden zijn verder van belang voor de besluitvorming? Indien activiteiten niet in milieubeschermingsgebieden (waaronder stiltegebieden) plaatsvinden maar daarop wel invloed hebben, dienen de regels hieromtrent te worden beschreven.

Het gaat hier niet om een uitputtende beschrijving, maar om een weergave van de belangrijkste consequenties voor de besluitvorming over de activiteit.

4. LOCATIES EN TIJDSTIPPEN VOOR DE BORINGEN EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

De selectie van te onderzoeken alternatieve locaties in de zoekgebieden vindt plaats op basis van de beschrijving van de bestaande milieusituatie in de zoekgebieden en de gevoeligheid van de gebieden voor de ingrepen. Daarnaast kunnen meer technische overwegingen een rol spelen, zoals de benodigde vaardiepten voor een hefplatform en overig transport en de afstand tot de doelformatie in relatie tot de duur van de exploratieboringen. Het MER moet alle bij de selectie van locaties gehanteerde criteria beschrijven. Het doel van het onderzoeken en vergelijken van locaties is het vinden van de meest milieuvriendelijke lokatie voor ieder zoekgebied. Conform het Plan van Aanpak zal voor het zoekgebied Rottumeroog I een lokatie buiten het PKB-gebied onderzocht moeten worden. Voor de overige zoekgebieden dient het MER aan te geven in hoeverre locaties buiten de Waddenzee in aanmerking komen als de meest milieuvriendelijke locaties. Als voorbeeld kan Hollum-Zuid genoemd worden, die mogelijk samen met Ballum vanaf één lokatie buiten PKB-gebied geëxploreerd kan worden.

De bestaande milieusituatie moet worden beschreven voor zover van belang voor het bepalen van de milieugevolgen betreffende 3 thema's:

- Verstoring:
 - bodem en water (bijvoorbeeld baggeren)
 - geluid
 - licht en verplaatsing
 - cumulatieve effecten
- Landschap
- Veiligheid

Tevens moet het MER inzicht geven in variaties in de gevoeligheid van de gebieden in de seizoenen, ten behoeve van de keuze van het tijdstip van de boringen.

4.2 Studiegebied

Het studiegebied omvat de zoekgebieden en de omgeving, voor zover daar effecten van de boringen kunnen gaan optreden. Per milieu-aspect (bodem, landschap, et cetera) kan de omvang van het studiegebied verschillen⁶. De begrenzing van de studiegebieden moet gemotiveerd en op kaart worden aangegeven.

6 Bij de begrenzing van het studiegebied dient in het bijzonder aandacht te worden besteed aan gevoelige gebieden zoals het Nationaal Park Schiermonnikoog, stiltegebieden en gesloten gebieden conform de Structuurnota Zee- en kustvisserij en conform artikel 17 van de Natuurbeschermingswet (zie ook inspraakreacties nrs. 8, 9 en 26, bijlage 4).

4.3 Autonome ontwikkeling

De autonome ontwikkeling in de studiegebieden moet worden beschreven als referentie voor de beoordeling van de te verwachten milieu-effecten (referentiesituatie). De autonome ontwikkeling is de toekomstige ontwikkeling van het milieu zonder dat de exploratie-boringen worden gerealiseerd. Hierbij wordt wel rekening gehouden met eventuele effecten van voltooide, lopende en geplande ingrepen. Uitgegaan kan worden van de autonome ontwikkeling tot het moment (na beëindigen van iedere boring) dat er geen invloed op het milieu meer is.

4.4 Beschrijving zoekgebieden, locaties en seizoensaspecten

Met het oog op de in paragraaf 4.1 genoemde drie thema's moet het MER bij de beschrijving van de bestaande milieusituatie en de autonome ontwikkeling aandacht besteden aan:

Bodem en water

- Geef gedetailleerde hydrografische/topografische kaarten met de maximale omvang van ieder zoekgebied, waarin aandacht wordt besteed aan⁷:
 - bodemgesteldheid, bodemsamenstelling en geomorfologie;
 - aanwezigheid van vaargeulen;
 - variaties in waterstanden en aanwezigheid (droogvallende) zandplaten;
 - variaties ten aanzien van bovenstaande aspecten in de seizoenen.
 - de aanwezigheid van scheepswrakken van historische betekenis⁸.
- Beschrijf de ecologische waarden van de (deel)ecosystemen van de zoekgebieden, waarbij duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen de droogvallende delen en de delen die permanent onder water staan. Geef daarbij inzicht in de structuur (belangrijkste functionele groepen, sleutelsoorten, zoals soorten vallend onder Ramsar conventie) en dynamiek van deze systemen, waarbij onderlinge verschillen die tussen locaties bestaan benadrukt worden. Geef duidelijk de seizoensinvloeden aan. Geef tevens inzicht in de belangrijkste ecologische processen in het studiegebied en in de ecologische functies (kwalitatief en kwantitatief) van de zoekgebieden, met name de 'kinderkamerfunctie'. Het accent moet liggen op het beschrijven van populaties van macro-evertibraten als belangrijkste functionele groep in de voedselketen. Aangegeven moet worden wat de belangrijkste soorten zijn en waar in de zoekgebieden de grootste dichtheden en biomassa van deze groep voorkomen.
- Beschrijf de lange- en korte termijn fluctuaties in populaties van sleutelsoorten (algen, zeegras, macrofauna, zee- en kustvogels en zeezoogdieren).
- Stel voor de zoekgebieden de ecologische vensters vast (zie pag. 28 startnotitie⁹).

7 Het MER moet in dit verband aandacht besteden aan de sterke dynamiek in het gebied, waardoor de feitelijke milieusituatie snel verandert, hetgeen van invloed kan zijn op de uiteindelijke precieze lokatiekeuze (zie ook inspraakreacties nr. 15, bijlage 4).

8 Zie inspraakreactie nr. 1, bijlage 4.

9 Zie ook inspraakreactie nr. 15, bijlage 4.

Geluid

- Per zoekgebied moet het MER de bestaande toestand van het geluidmilieu en verschillen in plaatselijke situaties beschrijven aan de hand van:
 - woongebied Hollum-Zuid (indien beïnvloed): referentieniveau van omgevingsgeluid (art. 1 Besluit grenswaarden rond industrieterreinen Wgh);
 - natuurbeschermingsgebieden (stiltegebieden): de storingsgevoeligheid van de aanwezige fauna voor geluid (eventueel in combinatie met licht en bewegingen). Hierbij spelen zeehonden, fouragerende vogels, vogels op hoog-watervluchtplaatsen en broedende en ruiende vogels een bepalende rol. Het referentieniveau van het omgevingsgeluid kan tevens gehanteerd worden als de grenswaarde waarboven geluiden door menselijk handelen de omgevingseigen geluiden kunnen verstoren;
- Geef inzicht in de seizoensinvloeden op de populaties daar deze de kans op verstoring sterk medebepalen;
- Kaartmateriaal moet aangeven
 - hoe de zoekgebieden en de geselecteerde locaties zijn gelegen ten opzichte van het dichtstbijgelegen stiltegebied;
 - de situering van (geluid)verstoringsgevoelige gebieden.

Licht, verplaatsing en cumulatieve effecten

- Beschrijf functies en activiteiten (inclusief seizoensvariaties) die cumulatieve effecten kunnen hebben met de exploratieboringen of daardoor kunnen worden beïnvloed:
 - recreatie
 - (recreatie)scheepvaart en visserij
 - buisleidingen en kabels
 - zand- en schelpwinning
 - luchtvaart
 - militaire activiteiten

Landschap

- Beschrijf met behulp van foto's en kaartmateriaal de bestaande visueel-ruimtelijke kenmerken (zichtbaarheid en wijdsheid).

Veiligheid

- Geef aan welke functies en activiteiten van belang zijn uit oogpunt van veiligheid en eventueel op te leggen gebruiksbepalingen van het gebied.

5. UITVOERING VAN DE BORINGEN EN ALTERNATIEVEN

5.1 Algemeen

De voorgenomen exploratieboringen bestaan uit de volgende activiteiten:

- de keuze van een boorconfiguratie (boortoren, hefeiland, ponton);
- het geschikt en toegankelijk maken van de boorplaatsen;
- aan- en afvoer van boorplatforms, materialen en personeel;
- het uitvoeren van een boring;
- het (eventueel) uitvoeren van een productietest;
- het verlaten van de boorput.

Voor deze activiteiten zijn uitvoeringsalternatieven mogelijk. Het doel van het onderzoeken en vergelijken van uitvoeringsalternatieven is het vinden van de meest milieuvriendelijke uitvoering van de boring voor iedere lokatie. De mogelijkheden en beperkingen van de geselecteerde locaties in de zoekgebieden bepalen mede de uitvoeringsalternatieven die worden onderzocht. De uitvoeringsalternatieven dienen te worden beschreven voor zover zij gevolgen hebben voor het milieu. Het betreft de in paragraaf 4.1 geïntroduceerde thema's:

- Verstoring
- Landschap
- Veiligheid

Om een onderlinge vergelijking te kunnen maken moeten de uitvoeringsalternatieven op hetzelfde detailniveau worden uitgewerkt.

Een compleet alternatief voor iedere exploratieboring bestaat uit de combinatie van een lokatie in een zoekgebied met een alternatief voor de uitvoering van de boring en een bepaald tijdstip van uitvoering.

5.2 Beschrijving exploratieboringen en uitvoeringsalternatieven

Boorconfiguratie

Beschrijf de twee mogelijke configuraties voor de boringen¹⁰:

- hefeiland met (conventionele?) boorinstallatie;
- een configuratie met een ponton.

Op grond waarvan is (voorlopig) gekozen voor een configuratie met hefeiland? Geef aan of voor bepaalde locaties reële, mogelijk milieuvriendelijker, alternatieven mogelijk zijn, zoals slimhole drilling en coiled-tubing drilling¹¹ en beschrijf deze.

Geschikt en toegankelijk maken van een boorplaats

- Zijn baggerwerkzaamheden nodig?

10 Zie ook inspraakreactie nr. 2, bijlage 4.

11 Slimhole drilling: Boorgatconfiguratie waarbij de diameters van de opeenvolgende te boren secties sterk gereduceerd zijn ten opzichte van een conventionele configuratie.
Coiled tubing drilling: Boormethode waarbij gebruik wordt gemaakt van een aaneengesloten boorstang van geringe diameter, die tijdens de boorvordering van een haspel wordt gevierd.

Aan- en afvoer van boorplatforms, materialen en personeel

- Hoe en via welke route wordt platform of pontoninstallatie aan- en afgevoerd?
- Hoe worden platform of ponton geïnstalleerd in verband met bodemverstoring?
- Hoe en via welke routes vindt transport van materialen en personeel plaats?

Het uitvoeren van een boring

- Beschrijf het boorprogramma met daarin in ieder geval het verbuizingsschema, het boorspoelingsprogramma (worden vloeistoffen op oliebasis gebruikt?) en de gebruikte (toxische) hulpstoffen. Bij welke geologische prognose en verwachte formatiedrukken wordt op locaties van dit programma afgeweken?

Voor zover onder het kopje "boorconfiguratie" reële alternatieven werden aangegeven (slimhole drilling, coiled-tubing drilling), dient de uitvoering daarvan hier te worden beschreven.

Het eventueel uitvoeren van een produktietest

- Beschrijf de uitvoering van een produktietest
- Welke behandelingen van het vrijkomende gas zijn nodig?
- In welke perioden is de fakkelinstallatie in bedrijf?
- Geef de technische redenen voor de testduur en de vereiste omvang van de gasstroom.

Het verlaten van de boorput

- Welke werkzaamheden zijn nodig voor definitief verlaten van de boorputten?
- Welke maatregelen worden getroffen voor het herstel van de boorlocaties?

Mitigerende maatregelen voor verstoring, landschap en veiligheid

Beschrijf de emissies, voorgenomen mitigerende maatregelen en alternatieven daarvoor. Indien de configuraties slimhole drilling en coiled-tubing drilling als reële uitvoeringsalternatieven zijn opgevoerd dienen emissies en mitigerende maatregelen hier apart te worden beschreven. Aandachtspunten:

Verstoring bodem en water

- Welke afvalstoffen komen vrij en wat is hun samenstelling?
- Hoe worden vrijkomend sediment en afvalstoffen opgevangen, opgeslagen en afgevoerd, om tegemoet te komen aan de eis van nullozing¹² in de Waddenzee? Welke controlemechanismen zijn voorzien met het oog op nullozing?
- Is het injecteren van boorgruis als suspensie in geschikte gesteenteformaties via de annulaire casingruimte een reël alternatief voor boorgruistransport naar het land?

12 Het MER moet aangeven wat men precies onder nullozing verstaat. De startnotitie (tabel 5, pag. 35) is hier niet geheel helder over.

Verstoring door geluid

- Beschrijf de te verwachten geluidemissie per deelactiviteit door opgaven van de immissie-relevante bronsterkte (L_{WR}) van continue geluidbronnen (bijvoorbeeld aggregaten, mud-pompen, boorgruiszeven) en beschrijf de optredende fluctuaties in het geluid en de frequentie van optreden (bijvoorbeeld vaar- en vliegbewegingen, pijpenhandling, boren, hydraulische boor-rem en affakkelen tijdens produktietest);

Bij mitigerende maatregelen kan men, naast toepassen van geluidarme vaartuigen, helicopters, typen installaties, omkassen van de boortoren en andere additionele (lucht)-geluiddempende voorzieningen in het bijzonder denken aan reductie van constructiegeluid door trillinggeïsoleerde opstelling van installaties.

Verstoring door licht en verplaatsing

- Wat zijn in de verschillende fasen de dominante lichtbronnen, op welke momenten van de dag zijn deze in werking en hoe worden zij afgeschermd?
- Wat is de noodzaak van het zichtbaar affakkelen en zijn er alternatieven?
- Zijn er, mogelijk meer milieuvriendelijke, alternatieven voor de gebruikelijke affakkelininstallatie, met name bij gebruik van de pontoninstallatie?
- Welke maatregelen zijn voorzien ter bescherming van vogels tegen de fakkel¹³⁾?

Landschap

- Beschrijf maatregelen om de visuele hinder van de installaties in het landschap te verminderen met name wat betreft omvang en hoogte van installaties door bijv. gebruik van eilanden met korte poten of door gebruik van pontons¹⁴⁾.

Veiligheid

- Beschrijf de voorzieningen ter voorkoming van een calamiteit (blow out, aanvaring, breken van leidingen) en ter bestrijding van de gevolgen daarvan (inclusief rampenplan).

5.3 Meest milieuvriendelijke alternatief

Voorwaarde voor de exploratie-boringen is dat zij zo milieuvriendelijk mogelijk worden uitgevoerd. De PKB-Waddenzee stelt namelijk: "*bij het gebruik van de Waddenzee worden tenminste de best uitvoerbare technieken toegepast ter voorkoming en/of beperking van negatieve milieu-effecten.*" Het doel van het MER is daarom voor ieder zoekgebied het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) te ontwikkelen, als uitgangspunt voor de besluitvorming. Het MMA voor ieder zoekgebied bestaat uit de combinatie van de meest milieuvriendelijke lokatie en tijdstip met de meest milieuvriendelijke wijze van uitvoering van de boring. Aandachtspunten zijn:

13 Zie ook inspraakreactie nr. 24, bijlage 4.

14 Zie ook inspraakreactie nr. 24, bijlage 4.

- Het MMA gaat uit van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu;
- Welke compenserende maatregelen worden getroffen voor milieugevolgen die men niet (volledig) kan mitigeren, zoals mogelijke verstoring van fauna door onder andere geluid en beweging?

6. MILIEUGEVOLGEN

6.1 Algemeen

Bij de beschrijving van effecten gelden de volgende algemene richtlijnen:

- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn, ophefbaar of onomkeerbaar, of ze zich afspelen op korte of op lange termijn en of er sprake is van positieve effecten;
- Effecten moeten gerelateerd worden aan bestaande (natuurlijke en onnatuurlijke) variaties in populaties en ecosysteemfuncties, met inachtneming van worst case variaties.
- Bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd;
- Onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- Bijzondere aandacht is nodig voor die milieu-gevolgen die per lokatie (binnen één zoekgebied) verschillen.
- De beschrijvingen dienen een beeld te geven van de gevolgen in de seizoenen.

6.2 Beschrijving milieugevolgen

De beschrijving van de milieugevolgen van de uitvoeringsalternatieven voor de boringen op de verschillende locaties moet betrekking hebben op de 3 milieu-thema's: *verstoring, landschap en veiligheid*.

Verstoring: bodem en water

- In hoeverre wordt de bodem verstoord en treedt vertroebeling van het water op door baggeren?
- Wat is de aard van de verstoring en de omvang van het verstoringsgebied onder en rond een ponton (indien toegepast)? Indien een tijdelijke werkhaven wordt overwogen wat is dan de aard van de verstoring en de omvang van het verstoringsgebied?
- Wat zijn de effecten van baggeren ten behoeve van het plaatsen van een platform of ponton op de stabiliteit van kusten en plaatranden of op de bin-dendelta's?
- Beschrijf de eventuele blijvende verstoring van de bodem nabij verlaten putten.
- In hoeverre treedt op de diverse locaties door bodemverstoring verstoring op van ecologische processen (met name door verstoring van macro-evertebra-

ten) en fouragerende vogels, hoogwatervluchtplaatsen van vogels, broedende en ruiende vogels, zeehonden, mossel-, schelpenbanken en vissen?

- In hoeverre variëren deze gevolgen per seizoen?

Verstoring: geluid^{15]}

- Breng voor alle locaties de reikwijdte van de (tijdelijke) verstoringen van de omgevingseigen geluiden binnen de stiltegebieden in beeld met geluidcontourenkaarten en beschrijf de verstoringseffecten. Voor de verstoringseffecten voor zoogdieren geldt het onderscheid boven water (luchtgeluid) en onder water (onderwatergeluid);
- Geef aan in welke mate, in welke etmaalperioden en hoe lang sprake zal zijn van een relevante geluidbelasting van de geluidgevoelige bestemmingen en beschrijf de effecten.

Verstoring: licht en verplaatsing

- Beschrijf de gevolgen van fakkels en transportbewegingen voor vogels en zeehonden

Verstoring: cumulatieve effecten

- Geef aan welke cumulatieve effecten kunnen optreden van de exploratieboringen in combinatie met de overige functies gezamenlijk. Geef tevens aan in hoeverre cumulatie met effecten van proefboringen op Ameland en in de Noordzeekustzone kan plaatsvinden.

Landschap

- Beschrijf voor alle locaties de visuele effecten met behulp van foto's en kaartmateriaal waarop de visuele invloedssfeer, dat wil zeggen het gebied waarbinnen de installaties (inclusief fakkel) zichtbaar zijn, wordt ingekleurd.
- Geef aan in welke mate overige gebruiksgroepen (recreanten, vissers) hinder ondervinden van de installaties.

Veiligheid

- Maak een risico-analyse die ingaat op de kans op een blow out, het breken van leidingen op een platform en een aanvaring met een platform/ponton, en het effect daarvan op (natuur) functies.
- Geef aan welke gebruiksfuncties in welke mate gebruiksbependingen krijgen door de installaties, in verband met de veiligheid.

15 Berekeningen moeten worden uitgevoerd met inachtneming van de Handleiding meten en rekenen industrielaawaai, rapport ICG-reeks nr. IL-HR-13-01.

De milieu-effecten van de alternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is de identificatie van het MMA voor ieder zoekgebied, bestaande uit de combinatie van meest milieuvriendelijke lokatie, tijdstip en uitvoering van de boring. Dat betekent dat de vergelijking van alternatieven primair dient plaats te vinden per zoekgebied. Daarnaast is ook een onderlinge vergelijking van de vastgestelde MMA's in de zes onderscheiden (onder)zoekgebieden nodig. Het MER zal een rangorde moeten aanbrengen in de mate waarin deze MMA's tot negatieve milieugevolgen leiden, daarbij rekening houdend met onzekerheden en leemten in kennis. Op deze wijze kan ook het milieu een rol spelen in de onderlinge afweging van zoekgebieden, met het oog op de eis in het Plan van Aanpak dat in het PKB-gebied tot 1999 maximaal zes exploratieboringen mogen plaatsvinden, voor alle concessiehouders gezamenlijk.

De keuze van de meest milieuvriendelijke locaties, uitvoering, tijdstippen en fasering van de boringen over meerdere jaren dient zorgvuldig te worden gemotiveerd. Aandachtspunten hierbij zijn:

- een nauwkeurige weergave van de criteria die bij de vergelijking een rol spelen. Indien de criteria gewogen worden, dient te worden aangegeven waarop de keuze van de gewichten is gebaseerd (wiens deskundigheid en wiens voorkeuren zijn gebruikt). De Commissie merkt op dat behalve de criteria die genoemd zijn op pag. 17 van de startnotitie ook gevolgen voor de visserij¹⁶ en de scheepvaart criteria kunnen zijn bij de vergelijking van de alternatieven¹⁷;
- aangeven van de mate waarin de alternatieven voldoen aan normen, streefwaarden en andere beleidsbesluiten. In het bijzonder moet worden aangetoond in hoeverre de alternatieven wat betreft de thema's landschap, verstoring en veiligheid voldoen aan de hoofddoelstelling ten aanzien van de Waddenzee in de PKB: *"De hoofddoelstelling ten aanzien van de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied"*. Als voorbeeld noemt de Commissie dat het MER moet aantonen:
 - dat de noodzakelijke ontheffingen van de stiltegebied verordeningen niet in strijd zijn met de beleidslijnen waarin de PKB deze hoofddoelstelling uitwerkt;
 - dat de verwachte geluidbelasting in gevoelige gebieden aan deze PKB-hoofddoelstelling voldoet.
- aangeven van de mate waarin de alternatieven voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer;
- aangeven hoe cumulatieve effecten bij de vergelijking van alternatieven een rol hebben gespeeld. Hierbij kan met name gedacht worden aan cumulatie met effecten van boringen buiten het PKB-gebied en cumulatie met het to-

16 Zie ook inspraakreacties nrs. 12, 17 en 20, bijlage 4.

17 De Waddenadviesraad en de Vereniging tot Behoud van de Waddenzee gaan in hun reacties in op criteria voor de vergelijking van alternatieven en de selectie van het meest milieuvriendelijke alternatief (inspraakreacties nrs. 22 en 26, bijlage 4).

taal van effecten van andere activiteiten zoals recreatie, scheepvaart en visserij.

8. LEEMTEN IN KENNIS

De leemten in kennis, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten worden genoemd. Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- de onzekerheden die zijn blijven bestaan en de reden hiervan;
 - de mate waarop dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.
- Informatie die voor de besluitvorming essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden opgenomen, maar moet in het MER worden verstrekt. De Commissie wijst erop dat indien de effecten van (beperkte) verstoring van gevoelige gebieden niet bekend zijn, dit als leemte in kennis moet worden aangeduid.

9. EVALUATIE

Het bevoegd gezag moet bij de besluitvorming een evaluatieprogramma op stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig te voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma geeft, eens te meer daar er een sterke koppeling bestaat tussen de gebruikte voorspellingsmethoden, geconstateerde leemten in kennis en het op te stellen evaluatieprogramma.

De Commissie adviseert in het kader van de evaluatie een nauwkeurig monitoringprogramma op te zetten, waarin aandacht wordt besteed aan in ieder geval:

- verstoring van fauna door licht, geluid en beweging;
 - verandering in het milieu aan de hand van karakteristieke parameters (sediment, water, benthos, vogels en zeehonden);
 - het regeneratieproces na verstoring tijdens boringen en na verlaten boorput
- Resultaten van het monitoring-programma kunnen behalve voor evaluatie en eventuele aanpassing van het besluit te zijner tijd gebruikt worden bij onder andere volgende exploratieboringen binnen en buiten het PKB-gebied en bij het opstellen van MER'en voor de exploitatie in de Noordzeekustzone^{18]}.

18 Zie ook inspraakreacties nrs. 16 en 26, bijlage 4.

10. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderling vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt te houden;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- duidelijk en adequaat kaartmateriaal te presenteren, met een leesbare ondergrond met de gebruikte geografische namen en een duidelijke legenda¹⁹;
- Indien bij de opstelling van het MER is afgeweken van de richtlijnen, dient dit duidelijk en gemotiveerd te worden aangegeven.

11. SAMENVATTING

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming (zie de hoofdpunten van dit advies op bladzijde 1);
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven (boorconfiguraties, locaties en tijdstippen van boren);
- de belangrijkste effecten van activiteit en alternatieven voor het milieu;
- de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm), een zorgvuldige motivering van de keuze van het MMA per (onder)zoekgebied, en een onderlinge vergelijking van de milieugevolgen van deze MMA's van alle (onder)zoekgebieden.

19 Inspraakreacties wijzen erop dat in de startnotitie gepresenteerd kaartmateriaal (m.n. pag. 30 en 31) niet volledig dan wel onjuist is (zie inspraakreacties nrs. 15, 18 en 22, bijlage 4).

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Exploratieboringen naar aardgas
in de Waddenzee

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 5 januari 1995 waarin de Commissie
in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Economische Zaken

Aan
Commissie voor de milieu-effect-
rapportage
t.a.v. drs S.A.A. Morel
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
INKOMSTAMP	5 JAN, 1995
919-95	
664-1234(8x)	
3 DE : He/Se/Pw/Bib	

Datum 05 JAN 1995 Uw kenmerk Ons kenmerk E/EOG/MW/95000897 3 Bijlage(n)
Onderwerp Startnotitie m.e.r. proefboringen naar aardgas in de Waddenzee (NAM)

Hierbij deel ik u mede dat de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. een milieu-effectrapport zal opstellen betreffende de voorgenomen proefboringen naar aardgas in de Waddenzee.

De startnotitie is door mij op 03-01-1995 ontvangen en treft u hierbij aan, alsmede de tekst van de kennisgeving terzake zoals die op 18-01-1995 gepubliceerd zal worden in de Staatscourant en de regionale en lokale pers.

Als coördinerend bevoegd gezag verzoek ik u om advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport. Ik verzoek u om uw advies vóór 23-03-1995 aan mij te doen toekomen.

Als contactpersoon zal optreden: ing. M. Mezger, tel. 070-3797999.

De Minister van Economische Zaken
voor deze:

b/a

drs. P.A. Scholten
directeur Olie en Gas

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 6

Doorkiesnummer
070-3797999

Telefax
070-3796358

Hoofdkantoor Postbus 20101
Bezuidenhoutseweg 30 2500 EC 's-Gravenhage

Telefoon 070 3798811
Telefax 070 3474081

Telex 31099 ecza nl
Telegramadres ecza gv

Verzoekt bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden

BIJLAGE 2

Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 13 d.d. 18 januari 1995

Inspraak met het oog op richtlijnen voor het milieu-effect-rapport inzake proefboringen naar aardgas in de Waddenzee, naar aanleiding van de ingediende startnotitie m.e.r.

De Minister van Economische Zaken maakt bekend dat de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V., kantoor houdend aan de Schepersmaat 2 te Assen, is gestart met de voorbereiding van een milieu-effectrapport (MER). Het milieu-effectrapport heeft betrekking op het voornemen om proefboringen naar aardgas uit te voeren in de Waddenzee. Voor de besluitvorming ten aanzien van de lokaties van waar eventueel exploratie-boringen in de Waddenzee zullen worden toegepast is het opstellen van een MER verplicht, conform het Besluit milieu-effectrapportage 1994.

Voor het besluit tot goedkeuring van een plan tot het uitvoeren van een boring in de Minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

De procedure zal worden gecoördineerd door de Minister van Economische Zaken.

De richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport zullen door de Minister van Economische Zaken worden vastgesteld.

Doel van de voorgenoemde activiteit

Het doel van de exploratie-boringen is om te onderzoeken of er zich onder het gebied waarop de Planologische Kernbeoordeling voor de Waddenzee van toepassing is, economisch winbare gasvoorkomens bevinden.

Aard van de voorgenoemde activiteit

Het verrichten van proefboringen naar aardgas in de Waddenzee.

Procedure

De milieu-effectrapportage-procedure is gestart met deze publicatie. Binnen drie maanden zal het bevoegd gezag richtlijnen vaststellen voor de inhoud van het milieu-effectrapport. In deze periode is er gelegenheid voor inspraak en worden wettelijke adviseurs in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen.

Informatie ten behoeve van inspraak

De startnotitie geeft informatie over het voornemen van de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.

De startnotitie ligt, tijdens werkuren, van 18-01-1995 tot 17-02-1995, ter inzage op de volgende adressen:

- Gemeentehuis van de gemeente Ameland, Jelmersweg 1 te Ballum;
- Gemeentehuis van de gemeente Eemsmond, Hooftstraat West 1 te Uithuizen;
- Gemeentehuis van de gemeente Terschelling, Burgemeester van Heusdenweg 10a te West-Terschelling;
- Gemeentehuis van de gemeente Schiermonnikoog, Nieuwestreek 5 te Schiermonnikoog;
- Gemeentehuis van de gemeente Ferwerderadeel, Hogeschoolweg 2 te Ferwerd;
- Provinciehuis van de provincie Groningen, Martinielhof 12 te Groningen;
- Provinciehuis van de provincie Friesland, Tweebaksmarkt 52 te Leeuwarden;
- Bibliotheek van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Rijstraat 6 te Den Haag;
- Bibliotheek van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73 te Den Haag;
- Bibliotheek van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Plasmanweg 4 te Den Haag;
- Informatie en Nieuwsvoorziening van het Ministerie van Economische Zaken, Bezuidenhoutseweg 30 te Den Haag.

De Startnotitie kan worden aangevraagd bij de directie Voorlichting van het Ministerie van Economische Zaken, Postbus 20101, 2500 EC Den Haag, tel. 070-3798820.

Inspraak

Iedereen heeft de gelegenheid om reacties in te dienen met het oog op de door het bevoegd gezag vast te stellen richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport.

Reacties en adviezen kunnen tot 20-02-1995 worden ingediend bij:

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-generaal voor Energie
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

Informatie-bijeenkomsten

Informatie-bijeenkomsten zullen gehouden worden op:

- 07-02-1995 om 19.30 uur, Aula van de MAVO te Midland (Terschelling)
- 08-02-1995 om 19.30 uur, Hotel de Annelander Kaap te Houtum (Ameland)
- 08-02-1995 om 19.30 uur, Dorpshuis te Schiermonnikoog
- 13-02-1995 om 19.30 uur, Gemeentehuis van Eemsmond te Uithuizen
- 14-02-1995 om 19.30 uur, Gebouw Het Anker te Ferwerd

Ministerie van Economische Zaken

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM)

Bevoegd gezag: de Minister van Economische Zaken

Besluit: de goedkeuring van een plan tot uitvoeren van exploratieboringen

Categorie Besluit m.e.r.: 17.2

Activiteit: De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en Mobil hebben het voornemen exploratieboringen naar aardgas uit te voeren in de concessies Groningen en Noord-Friesland met als doel te onderzoeken of onder potentiële gasvoorkomens in deze gebieden economisch winbare gasvoorraden aanwezig zijn. Het betreft exploratieboringen in de Waddenzee.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 18 januari 1995

richtlijnenadvies uitgebracht: 24 maart 1995

Bijzonderheden: De locaties voor de boringen zijn gelegen in zogenoemd 'gevoelig gebied', binnen het gebied waarvoor de planologische kernbeslissing voor de Waddenzee van kracht is. De opsporing (exploratie) en winning (exploitatie) van gasvoorraden in gevoelig gebied valt sinds het van kracht worden van het gewijzigde Besluit milieu-effectrapportage (m.e.r.) op 1 september 1994 onder de m.e.r.-plicht.

De Eerste Kamer heeft in september haar goedkeuring gegeven aan de partiële wijziging van de PKB-Waddenzee, waarin onder voorwaarden wordt ingestemd met exploratie en exploitatie van gasreserves in de Waddenzee. Daarmee is het groene licht gegeven voor het starten van de m.e.r.-procedures voor het verlenen van toestemming voor boringen. Het gaat hierbij in eerste instantie om **exploratie-boringen**, in een volgend stadium gevolgd door **exploitatie**. Het doel van de exploratie-boringen is na te gaan of economisch winbare hoeveelheden gas aanwezig zijn. De m.e.r. dient voor het vinden van de juiste situering van de boorlokatie, de inzet van boormateriaal, de fasering en de uitvoering van de boringen. De exploratie-boringen betreffen een periode van 3-4 maanden. Na het uitvoeren van de exploratie-boringen zullen de concessionarissen toestemming moeten vragen voor exploitatie, wederom met behulp van m.e.r.

In concreto gaat het om de volgende m.e.r.-procedures voor exploratie-boringen:

- Verlenen van toestemming aan de NAM (die tevens optreedt namens Mobil) voor het verrichten van exploratie-boringen op lokaties in het oostelijke gedeelte *binnen het PKB-gebied, dus in de Waddenzee*. Het betreft de onderhavige procedure die is gestart op 18 januari 1995.
- Verlenen van toestemming aan Elf-Petroland voor het verrichten van exploratie-boringen op lokaties in het westelijke gedeelte *binnen het PKB-gebied, dus ook in de Waddenzee*. Deze procedure zal naar verwachting over enige tijd starten na wijziging van de concessie van Elf-Petroland.
- Verlenen van toestemming aan de NAM voor het verrichten van exploratie-boringen op Ameland en de Noordzee-kustzone. Het gaat hier om 5 boringen op 4 lokaties die weliswaar gelegen zijn in gevoelig gebied, maar *buiten het PKB-gebied Waddenzee*. Voor dit gebied is geen limiet gesteld aan het aantal boringen dat mag

plaatsvinden. Deze procedure is gestart op 1 december 1994. Richtlijnen zijn inmiddels vastgesteld.

In de PKB-wijziging is overeengekomen dat de oliemaatschappijen en de Rijksoverheid een Plan van Aanpak zullen opstellen. Hierin worden nadere afspraken gemaakt over "fasering van de boringen in ruimte en tijd, monitoring, begeleidend onderzoek, te nemen mitigerende, fysieke en waar nodig financiële en compenserende maatregelen alsmede over de te volgen wettelijke procedures". Het Plan van Aanpak vormt de basis voor de op te stellen MER(en) voor de Waddenzee en Ameland/Noordzee-kustzone en is vastgesteld in maart 1995.

Samenstelling van de werkgroep:

ing. R.P.M. Jansen
ing. E.M. Mastenbroek (voorzitter)
ir. K.A.A. van der Spek
prof.dr. J.H.J. Terwindt
prof.ir. J.J. van der Vuurst de Vries
prof.dr. P.A.W. de Wilde

Secretaris van de werkgroep: drs. S.A.A. Morel

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	950215	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	950221
2.	9502--	R. Miedema	Terschelling	9502--
3.	9502--	L.M. Draaijer	Schiermonnik- oog	950221
4.	950215	G.J. Busser	Warffum	950221
5.	950215	Ministerie van Defensie, Dienst Ge- bouwen, Werken en Terreinen, Cen- trale Directie, afdeling Beheer, Rui- melijke Ordening en Milieu	Den Haag	950221
6.	950215	Raadsfractie Gemeentebelangen Ee- msmond	Warffum	950221
7.	950206	ANWB Koninklijke Nederlandse Toe- ristenbond	Den Haag	950221
8.	950216	Het college van Burgemeester en Wethouders van Schiermonnikoog	Schiermonnik- oog	950222
9.	950216	Nationaal Park Schiermonnikoog	Schiermonnik- oog	950222
10.	950217	E.A. Ziedeses Des Plantes H. de Boer	Leeuwarden	950222
11.	950217	Ministerie VROM, Rijksplanologische Dienst, Inspectie van de Ruimtelijke Ordening in de provincies, Drenthe, Friesland en Groningen (Inspectie Noord)	Groningen	950222
12.	950217	S.D. Meijer	Usqwert	950222
13.	950217	H. Deinum	Delfzijl	950222
14.	950216	Directoraat-Generaal Rijkswater- staat, directie Noord-Nederland	Leeuwarden	950222
15.	920217	Stuurgroep Waddenprovincies	Leeuwarden	950222
16.	950217	Raad voor het Natuurbeheer	Utrecht	950224
17.	950220	K. Meyer	Usquert	950224

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
18.	950217	Ministerie van Landbouw, Natuurbe- heer en Visserij, Directie Noord	Groningen	950224
19.	950201	A. Miedema	Terschelling- West	950224
20.	95.....	D. Meyer	Uithuizen	950224
21.	950219	J. de Jong	Winsum	950224
22.	950217	Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee mede namens Vereniging Natuurmonumenten Stichting Het Groninger Landschap It Fryske Gea Vogelbescherming Nederland Milieufederaties Noord-Holland, Gro- ningen en Friesland Stichting Duinbehoud Stichting Natuur en Milieu Greenpeace Nederland	Harlingen	950224
23.	950219	J.C. Jozeph	Baflo	950224
24.	950219	L. Hofstee	Groningen	950224
25.	950217	Staatstoezicht op de volksgezond- heid, Inspectie van de volksgezond- heid voor de hygiëne van het milieu voor Groningen, Friesland en Dren- the	Groningen	950302
26.	950215	WaddenAdviesRaad (WAR)	Leeuwarden	950306